

Preek over Genesis 48:14
- Schildwolde, 31 december 2020 – oudjaarsdag
- Kees van Dusseldorp

thema: de gekruiste zegen

votum en groet

Psalm 90:1,2,8

geloofsbelijdenis art.13a NGB

Opwekking 669 Heer van de eeuwigheid

gebed

lezen: Genesis 48:1-20; Hebrreeën 11:21

Psalm 6:1,3,5.

preek

Lied 859 Schuldig staan wij voor U, Heer

gebed

collecte: Jesu meine Freude

Lied 245 'k Wil u o God mijn dank betalen

zegen

Vanuit de zegen die Jakob over zijn kleinzonen uitsprak, spreek ik als zegen over jou uit:

De God voor wiens aangezicht je leeft

die als een herder je leven leidt

En de Messias, die je verlost van al het kwaad:

Die God zegent je, op zijn tijd en op zijn manier

Hij maakt je woorden en daden vruchtbaar

Hij troost je met zijn beloften

Hij geeft toekomst aan je leven

liefde in je wereld

en vrede in je hart.

Amen

Broeder, zuster,

Op deze laatste avond van het jaar 2020,
een ontregelend en verbijsterend jaar,
dat we afsluiten met veel zieken en zorgen in ons land,
een jaar met weinig ontmoeting en contact,
een stille zaal, een gemankeerde kerk,
een jaar dat beschadigd is door de strijd,
tussen nieuws, fake en deepfake nieuws,
waarin woorden krachteloos werden,
verhalen geen inspiratie brachten,
meningen en oordelen de ruimte verstikten
en waarheid niet werd geloofd,
een jaar dat velen graag willen vergeten,

... op deze laatste avond van het jaar 2020
noem ik geen hoogte- en dieptepunten,
maar vertel ik je het verhaal van aartsvader Jakob
die zijn kleinzonen Manasse en Efraïm zegende
met woorden van de Here God
woorden vol kracht en belofte
die deze Egyptisch-Joodse halfbloed prinsen
terugbrachten in het volk van Gods verbond,
in de ruimte en de vrijheid van het leven,
zodat jij en ik leren wat het is:
leven onder de zegen van God
de gekruiste zegen
je leven zien in het licht van de eeuwigheid.

**

'Uw zoon Jozef is gearriveerd, heer. Met zijn zonen, Manasse en Efraïm'.
De oude, bijna blinde Jakob komt moeizaam overeind in zijn bed.
Wit en breekbaar, met de dood op het gezicht. Honderdzevenenveertig jaar oud.
Hartstochtelijk heeft hij geleefd. Van het zoete en het bittere geproefd.
Hij heeft bedrogen en is bedrogen.
Hij heeft met God en mensen gevochten. Mank geworden.
En de grondslag van een nieuw volk gelegd. Twaalf zonen.
Aartsvader Jakob. Israël wordt zijn naam. Strijder met God.

Voor hij zijn levensjaren afsluit, laat hij zijn zoon Jozef komen.
Zijn verloren en teruggevonden zoon.
Die minister-president van Egypte is geworden. De hoogste onder de Farao.
Daar staat hij aan het ziekbed van zijn oude vader. Met zijn eigen twee zonen. Drie gene-
raties bijeen. Jakob verzamelt zijn krachten. Blind met de ogen van het lichaam, maar
scherp ziende met de geest van geloof.

'Ben jij dat, Jozef?'

‘Ja, mijn vader, ik ben het. En ik heb mijn zonen bij me.’

‘Luister mijn zoon. Ik had nooit gedacht dat ik je nog weer zou zien. Laat staan jouw zonen, mijn kleinkinderen! Voor ik hen mijn zegen geef, wil ik nog eenmaal het belangrijkste van mijn leven vertellen. Van wat ik ervaren, ontvangen en geleerd heb. Zodat jouw zonen weten wat de zegen van God de Ontzagwekkende inhoudt’.

Wat kan het een zegen zijn als je een ziekbed krijgt voor je sterven. Als je de gelegenheid krijgt om terug te kijken en afscheid te nemen. Door terug te kijken leer je de lessen van het leven. Wat komt er boven als je terugkijkt? Op een leven, op een jaar? Wat haal je naar voren? Wat vertel je aan een ander? Je successen en je resultaten? Je tegenslagen en verliezen? Of misschien iets heel anders?

‘Bethel, Jozef! Dat springt eruit. Toen God de Ontzagwekkende aan mij verscheen. Ik zag Hem in een droom. Boven aan de ladder. En Hij gaf mij zijn zegen: ‘Ik zal je vruchtbaar maken. Ik zal je dit land in bezit geven. Je nakomelingen zullen er voor altijd in wonen.’ Die zegen draag ik bij me. Die ga ik doorgeven, ook aan jou en jouw zonen. Ook al ben ik nu in Egypte, ver verwijderd van het beloofde land. De zegen van God. Die dragen wij in onze familie mee. Die geeft houvast. De eeuwen door.’

‘En Rachel, Jozef, je moeder, mijn geliefde. Ook dat komt boven. De jaren die ik voor haar gewerkt hebt, voelden als enkele dagen. Ik verloor haar tot mijn diepe verdriet zo onverwachts toen ze beviel van Benjamin. Het was vlak voordat ik thuis kwam in het beloofde land. Je weet Jozef, ik heb haar moeten begraven langs de weg naar Betlehem. Vergeet het niet: daar ligt de oma van deze twee jongens... Ik hield met heel mijn hart van haar.’

Als Jakob terugkijkt, haalt hij niet zijn rijkdom, zijn succes, zijn slimheid, zijn ouderdom, zijn familie naar voren. Ook noemt hij niet zijn tegenslagen, zijn zorgen, zijn naderend sterven, zijn asiestatus of zijn problemen. Hij noemt Bethel en Rachel. Letterlijk twee keien in het beloofde land. De steen van Bethel: de ervaring van Gods aanwezigheid en belofte van Gods zegen. En de steen van Rachel: de liefde van zijn leven en de wond van haar verlies.

Wat denk je. zou het helpen om zo terug te kijken? Om niet de balans op te maken van hoogte- en dieptepunten, van inkomsten en uitgaven, van meevallers en tegenvallers. van goede en slechte daden. Maar om te letten op de beloften van God, waarmee Hij aanwezig is in je leven. Die je werk en leven tot zegen zal maken. En om te letten op de liefde die je ervaren hebt of misschien hebt verloren. Die zoveel kostbaarder is dan goud en zilver en die zoveel krachtiger is dan armoede of ziekte. Omdat je in ware liefde God zelf ontmoet.

Met het ophalen van deze twee namen, met de verwijzing naar deze twee keien in het beloofde land, laat Jakob aan zijn kleinzonen zien wat het is om verbondsfamilie te zijn. Familie-met-een-zegen. Familie aan wie God zich verbonden heeft. Dat geeft zo’n ander perspectief op het leven! Dat geeft zoveel diepgang, vertrouwen en vreugde, ook in de bitterste tijden, ook op een laatste dag van een ontregelend jaar, zelfs bij de grens van het sterven. Niets heeft zoveel waarde als zegen en liefde.

**

'Waar zijn de jongens, Jozef? Ik wil hen zegenen. Hen in onze familie een plek geven. In de familie die de zegen bewaart. In de familie met wie God zijn verbond heeft gesloten.' Israël ontwaart slechts de contouren, hij ziet de gezichten niet meer.

'Hier zijn ze vader'. Jozef zet zijn zonen zo neer, dat er geen vergissing mogelijk is.

Manasse, de oudste, plaatst hij aan Jakobs rechterhand. Efraïm, de tweede, plaatst hij aan Jakobs linkerhand. Tot in detail wordt het ons verteld. De ceremonie wordt naar Egyptische nauwkeurigheid tot op de millimeter geregisseerd. Zodat elk misverstand uitgesloten is. Want het overdragen van de zegen, daar is Jakob al eens eerder behoorlijk slordig mee omgesprongen. Maar met de woorden van God de Ontzagwekkende, moet je niet nonchalant omspringen.

'Hier vader, hier staan de jongens, die God mij heeft gegeven'.

'Wie had dat kunnen denken. Jarenlang wist ik niet beter dan dat jij dood was. En nu staan hier zelfs jouw zonen aan mijn bed!' Jakob omhelst zijn kleinzoons en kust hen.

Dan strekt hij zijn handen uit om hen te zegenen. Maar vreemd, hij kruist daarbij zijn handen. Hij doorbreekt het heilig protocol. Zou hij toch meer in de war zijn dan de mensen denken? Gaat hij opnieuw eigengereid om met de zegen van God? Jozef probeert het nog te herstellen: 'Niet zo, vader! Zo doet u het niet goed! De oudste staat bij uw rechterhand.'

'Ik weet het mijn zoon. Ik weet het.' Meer zegt hij niet. 'Ik weet het'.

Wat weet Jakob? Het is zijn geloof, lezen we in Hebreeën. Het is zijn profetie, maakt de geschiedenis duidelijk. Het is zijn gehoorzaamheid aan de fluistering van de Geest. En het is zijn verkondiging. De preek van de gekruiste zegen.

Een preek in drie punten. De gekruiste zegen. Die laat zien hoe ontregelend God bezig is in de mensenwereld. Steeds draait Hij de rollen om. De laatste wordt de eerste. De kleinste zal de grootste zijn. In het zwakke ligt Gods kracht. In de rafelranden ligt zijn eer. Een kind in de kribbe is de Redder van de wereld. Een Messias aan het kruis vormt de toegang tot de eeuwigheid. Alles wat wij organiseren maakt ook slachtoffers. Wat wij bedenken geeft ook schade. Wat wij zeggen maakt mensen kapot. Maar God draait de rollen om. Machten worden doorbroken. Zondaren worden kinderen van God. Prutswerk wordt vruchtbaar gemaakt. Dat doet de zegen van God.

De gekruiste zegen. Die laat ook zien hoe vreemd Gods werk in de wereld is. Hoe onnavolgbaar. We kunnen organiseren wat we willen. En dat doen we ook graag. Maar God trekt zijn eigen plan. Wij beschikken niet over Gods zegen. Of onze inzet goed uitpakt, onze woorden helend werken en onze daden bevrijden: het is aan de Heer. Hoe alles wat we gedaan en gelaten hebben bijdraagt aan de komst van Gods rijk en aan het welzijn van onszelf en van anderen, het is aan de Heer. We leggen het in zijn handen. Met vertrouwen. Als Hij zegent, dan wordt het vruchtbaar. Dat God zegent, op zijn tijd en op zijn manier, dat is toegezegd. Maar hoe en wanneer, dat is aan Hem. Meestal anders dan je verwacht.

De gekruiste zegen. Die ons in de derde plaats zien wat geloof is. Geloof in een God die zegent. Die zich ooit verbond aan een familie. Aan een volk. Die door dat volk heen de Messias bracht, tot een licht voor alle volken. Zodat iedereen deelt in de zegen van God. Van wie Jakob zo'n krachtige geloofsblijdenis gaf: 'De Heer zegene jullie. Hij is de God op wie mijn voorouders hun leven oriënteerden. De God die in mijn eigen leven altijd mijn herder is geweest. De God die door zijn Engel mij van al het kwaad verlost heeft.'

Die God legt zijn naam op jullie. En neemt jullie op in zijn gezin.' Wie zich laat zegenen, die wordt ingelijfd bij die God.

De gekruiste zegen: hoe ontregelend en genadig Gods zegen is. Hoe vreemd en vruchtbaar Gods zegen is en hoe uitnodigend en verbindend Gods zegen is.

Die twee kleinzoons van Jakob. Niet opgegroeid in de familie-met-de-belofte. Door zijn zegen nam Jakob ze op in zijn gezin. Gaf hij hen een plaats in het verbond. Leerde hij hun het geheim kennen van het leven met de Heer. Geen leven persé met voorspoed en rijkdom. Maar wel een leven in de aanwezigheid van God de Ontzagwekkende. Een leven met het houvast van zijn belofte. Een leven waarin je leert wat liefde is.

Op deze laatste avond van het jaar 2020
heb ik je het verhaal verteld van aartvader Jakob,
die kruislings op zijn kleinzoons de zegen legde van God de Almachtige,
zodat jij en ik leren wat het is:
leven onder de gekruiste zegen
leven in de genade, de vrijheid en de verbondenheid met God.

Amen